

Mgr Dominika ANTCZAK
 Dr hab. inż. Katarzyna SZWEDZIAK
 Katedra Inżynierii Biosystemów
 Wydział Inżynierii Produkcji i Logistyki
 Politechnika Opolska

WZROST ELONGACYJNY FASOLI ZWYCZAJNEJ UPRAWIANEJ NA PODŁOŻU Z OSADEM CZYNNYM Z KOMUNALNEJ OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW®

Elongation growth of common bean grown in the basement activated
 sludge from the municipal wastewater treatment plant®

Słowa kluczowe: wzrost elongacyjny, osad ściekowy.

W artykule dokonano porównania wzrostu elongacyjnego fasoli zwyczajnej uprawianej na podłożach z osadem czynnym pochodzącym z komunalnej oczyszczalni ścieków. W doświadczeniu posłużono się osadem czynnym odsączonym bez dodatków, osadem czynnym wymieszanym z trocinami oraz osadem czynnym wymieszanym z piaskiem. Najslabszy wzrost elongacyjny fasoli zwyczajnej zaobserwowano w próbie z osadem czynnym bez dodatków, najlepszy natomiast w przypadku osadu wymieszanego z trocinami.

Key words: increased elongation, sewage sludge.

The article compares the elongation growth bean on substrates with activated sludge coming from municipal sewage treatment. In the experiment were used activated sludge the filtered without additives, activated sludge mixed with sawdust and activated sludge mixed with sand. The weakest increase in elongation common bean observed in a sample of activated sludge without additives, the best and in the case of sludge mixed with sawdust.

WSTĘP

Wykorzystanie osadów ściekowych w uprawie roślin jest coraz powszechniejsze ze względu na dużą zawartość cennych składników pokarmowych. Osad ściekowy stanowi dobry nawóz, jednak posiada również wady, jakimi są niewątpliwie: duży udział metali ciężkich, szkodliwych związków chemicznych oraz mikroorganizmów chorobotwórczych. Z tego względu istnieje ryzyko przedostania się szkodliwych czynników do łańcucha pokarmowego [1, 2, 4].

Obecnie obserwujemy w Polsce stale zwiększającą się liczbę oczyszczalni ścieków. Jedną z konsekwencji takiego stanu rzeczy jest znaczna ilość osadów ściekowych. Korzystnym jest więc poszukiwanie dla niego alternatywnych zastosowań, takich jak na przykład wykorzystanie go w rekultywacji czy remediacji [3, 6, 7].

Potraktowanie osadów ściekowych jako nawozu pod uprawę roślin może zmniejszać koszty ponoszone przez rolników czy osoby prywatne na droższe nawozy mineralne [5].

Celem artykułu jest przedstawienie uzyskanych doświadczeń z wyników badań dotyczących porównania wzrostu elongacyjnego fasoli zwyczajnej uprawianej na różnych podłożach z osadem czynnym pochodzącym z komunalnej oczyszczalni ścieków.

METODYKA BADAŃ

Badania prowadzono w okresie od 7 do 28 stycznia 2015 roku. W doświadczeniu wykorzystano osad czynny uzyskany

z komunalnej oczyszczalni ścieków w Żłobnicy. Rośliną jaką posłużono się w badaniu była fasola zwyczajna. Podłożem do wzrostu roślin był osad czynny odsączony, osad czynny wymieszany w trocinami oraz osad czynny wymieszany z piaskiem. Próbę kontrolną stanowiła uniwersalna mieszanka torfowo-mineralna do warzyw i kwiatów. Nasiona fasoli zasadzono do doniczek po trzy nasiona (rys.1).

Na każdy z trzech typów podłoża z osadem czynnym przewidziano pięć doniczek, natomiast na próbę kontrolną trzy doniczki. Każdy typ oznaczono w następujący sposób: I – osad czynny odsączony, II – osad czynny odsączony i wymieszany z trocinami, III – osad czynny odsączony i wymieszany z piaskiem, IV – próba kontrolna. Wzrost roślin był codziennie monitorowany i mierzony. Kontrolowano również zmiany temperatury w pomieszczeniu.

WYNIKI BADAŃ

Na podstawie analizy wzrostu elongacyjnego fasoli zwyczajnej na różnych typach podłoża możemy zauważyć, że najgorszym rodzajem podłoża był typ I – osad odsączony, a najlepszym typ II – osad odsączony z trocinami.

Wzrost roślin na podłożu I był zahamowany, większość nasion uległa przegnicciu. Osad czynny cechował się dużą przepuszczalnością dla wody oraz nie utrzymywał wilgoci. Spośród 15 nasion wykiełkowała tylko jedna roślina. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu I przedstawia tabela 1.

Rys. 1. Metoda sadzenia nasion w doniczkach z osadem oraz w próbie kontrolnej.

Fig. 1. The method of planting seeds in pots with the sludge and in the control.

Źródło: Badania własne

Source: The own study

Tabela 1. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu I – osad odsączony

Table 1. Growth elongation on the ground and beans - drained sludge

I Osad odsączony – oczyszczalnia w Żłobnicy															
Dzień	Próba 1 [mm]			Próba 2 [mm]			Próba 3 [mm]			Próba 4 [mm]			Próba 5 [mm]		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
12	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13	-	-	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	-	50	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	-	-	90	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	-	-	135	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17	-	-	150	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	-	-	175	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	-	-	220	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20	-	-	240	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21	-	-	260	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22	-	-	275	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	-	-	285	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Badania własne

Source: The own study

Tabela 2. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu II – osad odsączony z trocinami

Table 2. The increase in elongation of beans on the ground II - sediment filtered out with sawdust

II Osad odsączony z trocinami – oczyszczalnia w Żłobnicy															
Dzień	Próba 1 [mm]			Próba 2 [mm]			Próba 3 [mm]			Próba 4 [mm]			Próba 5 [mm]		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
9	-	-	-	-	-	-	10	-	20	50	40	30	30	60	20
10	40	-	-	30	-	20	30	-	40	100	90	80	70	120	70
11	100	50	70	60	10	70	90	70	125	170	170	150	140	195	150
12	130	100	110	100	50	110	120	90	160	190	230	190	180	230	170
13	200	170	180	140	100	170	170	130	200	240	260	240	200	270	200
14	230	220	210	170	160	230	190	150	260	250	300	250	260	300	240
15	250	230	230	210	235	240	200	160	265	290	320	330	265	365	280
16	250	235	270	280	280	240	235	210	295	325	385	370	300	385	325
17	270	285	325	290	290	290	275	250	325	345	430	385	320	390	330
18	295	320	360	300	320	320	300	260	340	345	440	395	340	435	360
19	310	345	380	310	330	330	300	270	360	350	445	400	360	440	360
20	320	370	400	310	330	350	310	285	370	350	450	410	360	440	400
21	320	380	415	350	350	360	320	300	370	365	465	420	365	450	420
22	320	415	430	350	365	370	320	310	380	370	470	440	380	470	440
23	320	420	440	350	380	380	330	315	385	380	480	450	390	490	450

Źródło: Badania własne

Source: The own study

Wzrost fasoli na podłożu II – osad odsączony z trocinami, był najlepszy spośród wszystkich prób. Każde nasiono na tym typie wykiełkowało. Osad z trocinami długo utrzymywał wilgoć stwarzając dogodne warunki dla kiełkowania i wzrostu fasoli. Wzrost elongacyjny na podłożu II przedstawia tabela 2.

Wzrost fasoli na podłożu III – osad odsączony z piaskiem, był wolniejszy ze względu na znaczną przepuszczalność tego typu podłoża dla wody. Osad wymieszany z piaskiem szybko uległ przesuszeniu, choć nie w tak znacznym stopniu jak

w przypadku czystego odsączonego osadu – typ I. Na podłożu III nie wykiełkowały trzy nasiona. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu III przedstawia tabela 3.

Ze względu na to, że gotowe mieszanki dostępne w obrocie handlowym są wzbogacane w niezbędne roślinom minerały i związki odżywcze, wzrost fasoli na podłożu IV – uniwersalna mieszanka torfowo – mineralna, był podobny jak w przypadku osadu z trocinami. Typ ten stanowił w doświadczeniu próbę kontrolną. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu IV przedstawia tabela 4.

Tabela 3. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu III – osad odsączony wymieszany z piaskiem

Table 3. Growth elongation beans on the floor III - drained sludge mixed with sand

III Osad odsączony wymieszany z piaskiem - oczyszczalnia w Żłobnicy															
Dzień	Próba 1 [mm]			Próba 2 [mm]			Próba 3 [mm]			Próba 4 [mm]			Próba 5 [mm]		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3	1	2	3
9	20	50	30	-	-	-	30	-	30	-	-	-	10	-	20
10	50	110	70	-	20	50	70	-	60	-	40	-	40	-	50
11	80	190	140	-	80	100	150	-	130	-	90	-	95	-	90
12	120	240	190	-	110	115	190	-	170	-	130	-	140	-	140
13	180	290	210	-	180	200	250	-	200	-	180	-	200	-	160
14	230	320	230	70	210	220	280	-	220	-	210	-	270	-	190
15	260	355	315	150	235	220	280	-	255	-	230	-	300	-	235
16	290	385	360	220	315	270	305	-	320	-	290	-	370	-	300
17	330	400	390	255	350	275	330	-	330	-	340	-	410	-	335
18	410	415	420	300	365	285	350	-	350	30	390	-	445	-	365
19	410	420	430	310	390	300	350	-	350	40	410	-	460	-	390
20	460	430	450	360	410	310	355	-	360	40	450	-	490	-	400
21	500	440	470	370	430	320	385	-	390	45	470	-	520	-	410
22	510	450	500	380	430	320	390	-	410	55	490	-	530	-	420
23	535	460	510	405	460	330	390	-	430	90	505	-	555	-	445

Źródło: Badania własne

Source: The own study

Tabela 4. Wzrost elongacyjny fasoli na podłożu IV – próba kontrolna - uniwersalna mieszanka torfowo-mineralna

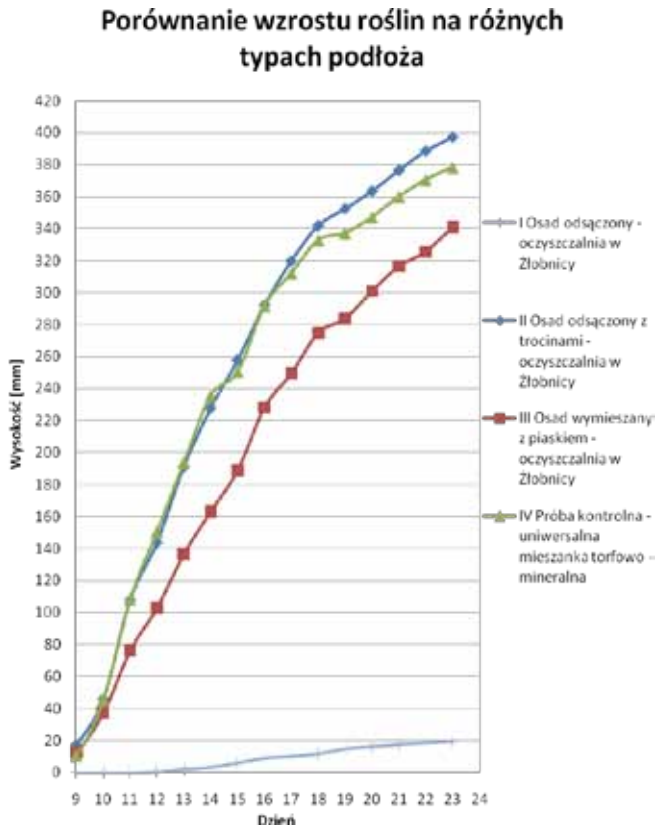
Table 4. The increase in elongation of beans on the floor IV – a control – universal mix of peat-mineral

IV Próba kontrolna - uniwersalna mieszanka torfowo – mineralna									
Dzień	Próba 1 [mm]			Próba 2 [mm]			Próba 3 [mm]		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
9	-	50	-	-	-	20	-	-	25
10	50	90	50	40	20	50	-	50	60
11	120	160	110	100	100	140	20	70	155
12	170	190	170	160	155	190	30	100	190
13	230	240	220	210	220	210	45	130	240
14	280	290	250	220	290	290	60	170	270
15	285	370	250	230	295	300	80	170	275
16	330	420	300	260	375	350	90	175	325
17	375	450	330	270	405	360	95	195	330
18	385	510	345	295	450	370	95	205	340
19	395	510	350	295	460	370	105	205	345
20	400	540	350	310	480	370	110	220	345
21	410	570	365	320	490	390	125	220	350
22	420	590	375	320	500	400	145	220	365
23	425	600	375	335	500	410	160	230	370

Źródło: Badania własne

Source: The own study

Poniższy wykres przedstawia uśrednione wyniki wszystkich pomiarów wzrostu elongacyjnego fasoli dla różnych typów podłoża (rys. 2).

Rys. 2. Uśrednione wartości wyników wzrostu elongacyjnego fasoli dla konkretnych typów podłoża: I – osad odsączony, II – osad odsączony z trocinami, III – osad odsączony z piaskiem, IV – próba kontrolna – uniwersalna mieszanka torfowo – mineralna.

Fig. 2. Mean values of elongation growth results for specific types of beans ground: I – sediment filtered out, II – sludge drained from sawdust III – sediment filtered with sand, IV – a control – universal mix of peat-mineral.

Źródło: Badania własne

Source: The own study

PODSUMOWANIE

Na podstawie uzyskanych wyników doświadczenia, mającego na celu porównanie wzrostu elongacyjnego fasoli, można zauważyć, że typ podłoża jakim jest osad czynny odsączony uzyskany z komunalnej oczyszczalni ścieków i wymieszany z trocinami, umożliwia najlepsze warunki do kiełkowania fasoli – porównywalne z próbą kontrolną. Najgorszym podłożem w tym badaniu okazał się być osad odsączony bez dodatków, na którym większość roślin uległa przegnicciu.

W dalszych pracach celowe byłoby zbadanie roślin wyhodowanych na podłożu osad trociny na zawartość metali ciężkich, szkodliwych związków chemicznych oraz mikroorganizmów chorobotwórczych.

LITERATURA

- [1] BIEŃ J., E. NECZAJ, M. WORWAG, A. GROSSER, D. NOWAK, M. MILCZAREK, M. JANIK. 2011. „Kierunki zagospodarowania osadów ściekowych w Polsce po roku 2013”. Inżynieria i Ochrona Środowiska 14 (4): 375-384.
- [2] BUTAREWICZ A., T. ŁOBODA, E. WOŁEJKO, U. WYDRO. 2012. Warunki i możliwości wykorzystania komunalnych osadów ściekowych do nawożenia trawników miejskich. Politechnika Białostocka, WBiIS 6.
- [3] ILBA E., A. KUTWICKA, A. MASŁOŃ, J. TOMASZEK. 2014. „Ocena zawartości metali ciężkich w osadach ściekowych z miejskiej oczyszczalni w Przemyślu w aspekcie wykorzystania ich w rolnictwie”. Czasopismo Inżynierii Lądowej, Środowiska i Architektury 31, z. 61 (1/14): 55-65.
- [4] Ustawa o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 roku, Dz U 2013, poz. 21.
- [5] ROSIKOŃ K. 2014. „Osady ściekowe w nawożeniu wybranych roślin energetycznych”. Inżynieria i Ochrona Środowiska 17 (2): 339-348.
- [6] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 roku w sprawie komunalnych osadów ściekowych, Dz U 2010, Nr 137, poz. 924.
- [7] SIUTA J. 2005. „Rekultywacyjna efektywność osadów ściekowych na składowiskach odpadów przemysłowych”. Acta Agrophysica (5): 417-425.